

Література:

1. Децентралізація : офіційний веб-сайт. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/Моніторинг_10.09.2020.pdf (дата звернення: 03.11.2020).
2. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф. та ін. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посібник. Київ : Рада Європи, 2017. 107 с.
3. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL : https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30350/МО_2019_7.pdf. (дата звернення: 03.11.2020).
4. Спасів Н. Я. Сучасна парадигма фінансів об'єднаних територіальних громад : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.08. Тернопіль, 2020. 40 с.
5. Сембер С. В., Чубарь О. Г., Машіко К. С. Теоретичні підходи до визначення сутності фінансової спроможності та фінансових ресурсів територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2015. №3 (77). С. 81-90.
6. Лісова А.А., Мельник О.І. Перспективні напрями фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад. *Ефективна економіка : електрон. наук. фахове вид.* 2019. Вип. 12. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/161_pdf. (дата звернення: 03.11.2020).

***Annotation.** Modern sources of financing the development of united territorial communities depending on the method of their involvement are considered. The advantages and disadvantages of attracting budget, credit, investment resources are presented. The content and decisive role of alternative sources in financing local socio-economic development projects are substantiated.*

***Key words:** alternative sources of financing, united territorial communities, decentralization, projects, financial capacity.*

В. М. ЧОРНОВІЛ ГОЛОВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

***Г.С. ПОБЕРЕЖЕЦЬ,**
к. іст. н., асистент кафедри українознавства,
Миколаївського національного аграрного університету,
Миколаїв, Україна*

***Анотація.** Досліджується політична діяльність відомого громадського діяча В. М. Чорновола на чолі Львівської обласної Ради народних депутатів. Розглядаються його діяльність, що привела до помітних зрушень у політичній, економічній та соціальній сферах суспільного життя того часу.*

***Ключові слова:** політик, громадський діяч, голова Львівської обласної Ради, аграрна реформа, обласна рада.*

За часів діяльності В'ячеслава Чорновола на чолі Львівської обласної Ради розвиток у всіх галузях краю став набирати швидких обертів у суспільному житті, в політичній, економічній, соціальній сферах, намітилася динаміка, розпочалася адміністративна реформа. В економічній галузі проголошено перехід на ринкові відносини, зокрема шляхом створення регіональних ринків житла, передачі майна в колективну, акціонерну, приватну власність, створення умов для праці, розвитку товарного виробництва. Словом, створювалися такі умови, які дозволяли раціонально використовувати потенціал таким чином, щоб забезпечити соціальний захист населення Львівської області, створити умови для життєдіяльності [1, с. 51-52].

Будучи головою Львівської обласної Ради народних депутатів, В. Чорновіл займається вдосконаленням структури апарату виконавчо-розпорядчих органів місцевих Рад області, атестацією працівників. Для цього утворено обласну атестаційну комісію із залученням до цієї справи депутатів, представників громадськості та спеціалістів [2, арк. 15]. За його ініціативи уже в 1990 р. приймається ряд ухвал, зокрема таких:

- про проведення в Львівській області економічного експерименту із вдосконалення відносин природокористування [2, арк. 17];

- про заходи з формування аграрної політики Рад. Необхідно провести інвентаризацію всіх сільськогосподарських угідь, визначити землекористувачів, рівень забезпеченості землею і угіддями у кожному населеному пункті, районним та сільським Радам сприяти формуванню на базі низькорентабельних сільськогосподарських підприємств галузево-територіальних виробничих сільськогосподарських кооперативів і окремих селянських господарств [2, арк. 24];

- про обрання народних суддів у 20-ти районах та міста Львова [2, арк. 26];

- створення друкованого видання Львівської обласної Ради народних депутатів – газети «За вільну Україну», що видавалася українською мовою [2, арк. 40];

- встановлення другого поясного часу на Львівщині, ніч з 2 на 3 червня 1990 р. (московський – мінус 1 год.). Керівниками підприємств, установ, організацій і закладів запропоновано внести зміни до розпорядку роботи. Подібні зміни обумовлені тим, що інший поясний час негативно впливав на біологічний ритм людини, що могло зашкодити її діяльності та позначитись на здоров'ї населення [2, арк. 41];

- вироблення вимог і правил благоустрою, щоб забезпечувати чистоту і порядок у містах та населених пунктах області, дотримання порядку в громадських місцях [2, арк. 42];

- утворення комісії з питань народних традицій, звичаїв, свят і обрядів, підтримки їх та передачі наступним поколінням [2, арк. 55];

- визнання незаконними та аморальними дії влади у 1946 р. щодо ліквідації УГКЦ, спрямовані на переслідування віруючих і духовенства греко-католицької церкви на території Львівської області, поновлення прав УГКЦ, передача Собору Св. Юра УГКЦ [2, арк. 68–69];

- затвердження президії виконавчого комітету Львівської обласної Ради народних депутатів у складі: С. А. Давимука, З. Д. Котик, Л. А. Дунець, І. І. Бутрин, М. В. Косів, В. Д. Лясковська, В. Г. Яворський, П. Ф. Гураль. Тоді ж обрано заступника голови обласної Ради народних депутатів (ним став М. М. Горинь) [2, арк. 77–79];

- проголошення української національної символіки – офіційно прийнята на території Львівської області. Прийнято Положення про український національний прапор, описувалося, як він повинен виглядати, де повинен підніматися, про наявність українського національного прапора на всіх офіційних зустрічах із закордонними представниками, а також у колективах та ін. [2, арк. 83–85].

За В. М. Чорновола ухвалено перехід до аграрної реформи, тобто утворення колективних господарств шляхом перетворення радгоспів і колгоспів у об'єднання їх власників, за допомогою розподілу вартості та за умов паювання землі, вдосконалення структури фермерських господарств та ін. [1, с.

53–54]. Загалом діяльність В. М. Чорновола як голови Львівської обласної Ради привела до помітних зрушень у політичній, економічній та соціальній сферах суспільного життя. Водночас це один з найяскравіших, найефективніших етапів його життєдіяльності.

29 листопада 1990 р. Львівською обласною Радою народних депутатів розглядалося питання про діяльність КПУ, яка за умов виникнення багатопартійності в УРСР почала втрачати авторитет як політична та ідейна сила. У її роботі тоді брали участь не більше 20% комуністів, звелось нанівець її інтелектуальне ядро, вона перетворювалася на партію апаратчиків, не здатних плідно працювати і протистояти демократичним проявам [3, арк. 2].

Мешканці Львівщини завжди підтримували визначного політика, про це свідчили навіть підсумки голосування на референдумі. Так, у Львівському окрузі № 15 до списків громадян, які мають право брати участь у референдумі, включено 1 997 543 громадянина. У голосуванні взяло участь 89,4% від числа всіх таких громадян, 16,4% відповіли у бюлетенях «так», а 80,1% – «ні», 3,5% було визнано недійсними [4, арк. 6]. Це свідчило про те, що львів'яни поділяють позицію місцевої влади і її очільника.

У своїй політичній діяльності В. Чорновіл послідовно відстоював права громадян. Це право він вважав ознакою демократії. Воно було складовою його ідейної платформи. Як блискучий оратор, полеміст, публіцист, державний і громадський діяч В. Чорновіл зробив великий внесок у відродження самосвідомості українського народу .

Література:

1. Давимука С. Львівський період державотворчої діяльності В. М. Чорновола 1990–1992 рр. / С. Давимука // Чорноволівські читання. — К., 2003. — 80 с. — С. 49—54.

2. Державний архів Львівської області (Держархів Львівської обл.)

Ф. Р-221. Львівська обласна Рада народних депутатів та її виконавчий комітет. Оп. 3.

2.24. Спр. 919. Ухвали і рішення, сесій обласної Ради І демократичного скликання № 1–70. 9 квітня – 22 червня 1990 р. — 149 арк.

3. Держархів Львівської обл.

Ф. Р-221. Львівська обласна Рада народних депутатів та її виконавчий комітет. Оп. 3.

2.26. Спр. 922. Ухвали IV сесії обласної Ради І демократичного скликання № 96–126. 20 грудня – 31 січня 1991 р. — 80 арк.

4. Держархів Львівської обл.

Ф. Р-221. Львівська обласна Рада народних депутатів та її виконавчий комітет. Оп. 3.

2.31. Спр. 1281. Підписні листи на підтримку претендентів на кандидатів у Президенти України Чорновола В. М., Бердника О. П., Юхновського І. Р., вересень-жовтень 1991 р. — 213 арк.

Annotation. The political activity of the well-known public figure VM Chornovol at the head of the Lviv Regional Council of People's Deputies is studied. His activities, which led to significant changes in the political, economic and social spheres of public life at that time, are considered.

Key words: politician, public figure, chairman of Lviv regional council, agrarian reform, regional council.

ВІТАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

А. С. ПОЛТОРАК,

д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація. Наголошено на необхідності застосування системного підходу для розуміння сутності «безпеки» в її різновидових проявах, перенесення в правову площину творчий науковий потенціал з метою формування збалансованого системного підґрунтя, яке надасть можливість сформувати ефективний механізм зміцнення фінансової безпеки держави. Зазначено, що вітальний капітал, який розуміється нами як певний енергетичний ресурс людини, який може розвиватися в процесі життя людини та розвитку особистості, повинен розглядатися як джерело зміцнення складових фінансової безпеки держави.

Ключові слова: фінансова безпека, національна безпека, вітальний капітал, інтелектуальний капітал, людський капітал.

Структуризація категорії «фінансова безпека» відповідно до об'єкта захисту дозволила виділити наступні структурні елементи: фінансова безпека домогосподарств; суб'єктів господарювання; об'єднаних територіальних громад; галузі (секторів економіки); регіону; держави; об'єданого світового фінансового простору. Так, фінансова безпека фактично є умовами, в яких функціонують та розвиваються галузі та регіони, суспільство в цілому та кожна особистість, тоді як фінансова безпека держави акумулює у собі весь комплекс накопичених ризиків, що обґрунтовує думку про наявність взаємозалежного зв'язку між всіма об'єктами захисту та фінансовою безпекою держави в цілому.